

Planeringsdirektiv 2024 med plan 2025-2026

Samhällsbyggnadsnämnden

Innehåll

Innehåll.....	2
1 Inledning.....	3
2 Ödeshögs kommuns styrmodell.....	3
3 Vision och fokusområden.....	4
3.1 Vision.....	4
3.2 Fokusområden.....	4
4 Kommunfullmäktiges prioriterade målområden.....	4
4.1 God ekonomisk hushållning.....	4
4.2 Finansiella mål.....	5
4.3 Personalpolitiska mål.....	5
4.4 Mål för verksamheten.....	6
4.4.1 Tillväxt, jobb och egenförsörjning.....	6
4.4.2 Attraktivitet, utveckling och hållbarhet för ett växande Ödeshög.....	6
4.4.3 Ödeshög en trygg kommun med hög kvalitet i den kommunala servicen.....	7
5 Samhällsbyggnadsnämndens grunduppdrag.....	7
5.1 Grunduppdrag.....	7
5.1.1 Samhällsbyggnadsförvaltningen.....	8
5.1.2 Styrdokument.....	9
5.2 Kritiska kvalitetsfaktorer.....	10
6 Planeringsförutsättningar.....	11
6.1 Omvärldsanalys.....	11
6.2 Arbetsmarknad och utbildning.....	11
6.3 Befolkningsutveckling och prognos.....	11
6.4 Verksamhetsanalys.....	12
7 Utveckling av verksamheten.....	13
7.1 Samhällsbyggnadsnämndens kvittens av Kommunplanen.....	13
7.2 Uppdrag.....	13
7.3 Kvalitetssäkring och utveckling av grunduppdraget.....	13
7.3.1 Samhällsbyggnadsförvaltningen.....	13
8 Budget 2024.....	15
8.1 Nämndens driftsbudget.....	15
8.2 Nämndens investeringsbudget.....	15
8.2.1 10-årig investeringsplan.....	15
9 Konsekvenser av planeringsdirektiv.....	16
9.1 Sammanfattande bedömning.....	16

1 Inledning

Planeringsdirektivet med budget är det övergripande och överordnade styrdokumentet för Ödeshögs kommuns nämnder och bolagsstyrelser.

Utblicken beskriver en samlad omvärldsanalys och ligger till grund för en mer långsiktig planering än planeringsdirektivet. I utblicken beskrivs ingen ekonomisk budget. Utblicken redovisades under planeringsberedningens sammanträde den 7 mars 2023.

Nämndernas uppgift är att fastställa grunduppdrag och utvecklingsuppdrag inom sitt eget område. De ska dessutom ta emot eventuella utvecklingsuppdrag som beslutas av kommunfullmäktige i dessa planeringsdirektiv.

Planeringsdirektiven fastställs normalt av kommunfullmäktige i oktober månad varefter nämnderna utifrån den tilldelade budgeten fastställer sina respektive planeringsdirektiv under december månad. Vid ett valår kan processen fördröjas med en månad.

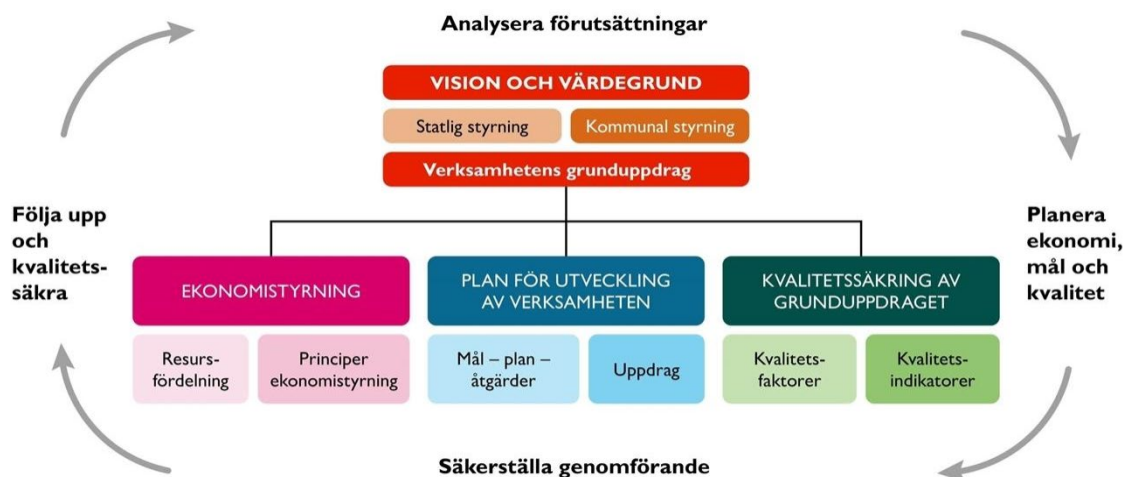
2 Ödeshögs kommuns styrmodell

Styrmodell är ett samlingsbegrepp för att tydliggöra en gemensam struktur och gemensamma arbetsätt för styrning och ledning av kommunen som syftar till att säkerställa att de politiska viljeinriktningarna får genomslag i verksamheterna.

Kommuns vision utgör tillsammans med kommunala och statliga styrdokument verksamhetens grunduppdrag. Grunduppdraget är utgångspunkt för arbetet med personalpolitiska mål, finansiella mål, resursfördelning och utveckling. För att kvalitetssäkra verksamheten kopplas kritiska kvalitetsfaktorer till grunduppdraget.

Uppföljning enligt styrmodellen rapporteras till kommunfullmäktige tre gånger per år.

Styrmodellen illustreras av nedanstående bild.

3 Vision och fokusområden

3.1 Vision

Ödeshögs kommun har fastställt följande Vision:

- Ödeshög, en trygg plats där det är extra gott att bo, leva och verka. Ur bördig jord, rika skogar och klart vatten bygger vi framtiden tillsammans!

Dessutom har Ödeshögs kommunomfattande översiktsplan antagits av Kommunfullmäktige under 2020. Översiktsplanen är ett av kommunens viktigaste strategiska dokument, framförallt för hur vi ska använda, utveckla och bevara mark- och vattenområden för en kommunutveckling som tar höjd för 6000 invånare.

3.2 Fokusområden

För att följa upp kvalitén i vår verksamhet har följande fokusområden fastställts:

- Medborgare
- Verksamhet
- Medarbetare
- Ekonomi

Kritiska kvalitetsfaktorer ska anges gentemot fokusområdena.

4 Kommunfullmäktiges prioriterade målområden

Efter val till Kommunfullmäktige formulerar den tillträdande majoriteten sin politiska vilja för mandatperioden i den så kallade Kommunplanen som beslutas av Kommunfullmäktige. Kommunplanens viljeinriktning överförs till de årliga besluten om planeringsdirektiv.

För Ödeshögs kommuns samlade arbete anger Kommunfullmäktige nedan de områden som ska prioriteras under mandatperiod, 2023-2026, (utifrån Kommunplanen). De anges som finansiella mål, personalpolitiska mål samt verksamhetsmål. Utöver detta avser Kommunfullmäktige ange utvecklingsuppdrag till styrelsen eller nämnderna inom områden som Kommunfullmäktige bedömer som väsentliga för kommunen som helhet.

Styrelsen och nämnderna ska arbeta aktivt med sina respektive grunduppdrag och ständigt utveckla dessa. Under förutsättning att det finns ekonomiska medel kan styrelsen/nämnderna också besluta om att ange särskilda utvecklingsuppdrag inom sitt eget område.

4.1 God ekonomisk hushållning

För att möta de växande behoven av kommunal verksamhet måste kommunen se till att både verksamhet och ekonomi genomsyras av god ekonomisk hushållning i både kort- och långsiktigt perspektiv.

Kännetecknande för en god ekonomisk hushållning är bland annat att de löpande intäkterna täcker de löpande kostnaderna och att resultatet, sett över en längre period är positivt. I kommunallagen fastslås att kommunerna och landstingen skall ange finansiella mål för ekonomin och mål och riktlinjer för verksamheten.

- För ekonomin skall anges de finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning.
- För personalfrågor skall anges de personalpolitiska mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning

- För verksamheten skall anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning.

Nedan beskrivs Ödeshögs kommuns tre målområden samt specificerade mål för mandatperioden som fastställts av kommunfullmäktige i och med beslutet om dessa planeringsdirektiv. Dessa ska vara styrande för verksamheterna och kommunens krav på ”God ekonomisk hushållning”.

4.2 Finansiella mål

De finansiella målen ska ange de finansiella förutsättningarna eller ramarna för den verksamhet kommunen bedriver. Den allmänna utgångspunkten för det finansiella perspektivet är att varje generation själv måste bära kostnaderna för den service som den konsumerar.

De grundläggande tankarna kring god ekonomisk hushållning är att resultatet ska vara så högt att kommunen dels klarar av dippar i den ekonomiska utvecklingen dels kan genomföra för verksamheten löpande investeringar med egna medel. Investeringarna ska spridas ut så att resultatet tillsammans med avskrivningarna under planperioden är tillräckligt för att investera i det som är nödvändigt. Ödeshögs kommun står nu inför en nödvändig investering i en ny skola och förskola. Behov av en ny förskola har funnits en längre tid då barnantalet ökat i kommunen. Fridtjuv Bergsskolan (grundskola) uppfyller inte längre de krav som kan ställas på en skola. Såväl pedagogiskt som sett ur fastighetens skick är denna investering nödvändig. Ödeshög är en liten kommun vilket gör att vi inte har samma möjligheter att ”sprida ut” stora investeringar jämt över en obegränsad tidsperiod. När skolan/förskolan är färdigställd behöver inte så stora investeringar göras på många år.

Detta gör att vi behöver en annan styrning av god ekonomisk hushållning gällande investering med egna medel än vad större kommuner har. Vi kommer behöva låna under en period och kan därefter använda resultatet för att återbetala de lån som behövs idag.

Kommunfullmäktiges mål:

- Resultatnivån ska uppgå till lägst 2 procent av skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag i genomsnitt under mandatperioden
- Investeringar exkl. taxefinansierad verksamhet ska över mandatperioden finansieras till 21 procent med egna medel.
- Årets resultat ska inte understiga 2 procent av skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag
- Kommunens soliditet, det vill säga andelen tillgångar som finansieras med eget kapital, ska uppgå till minst 25 procent. Soliditetsmålet är inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsåtaganden.
- Självfinansieringsgraden för skattefinansierade investeringar år 2024 ska minst uppgå till 40 procent.
- Låneskulden ska inte överstiga 173 mnkr år 2024.

4.3 Personalpolitiska mål

För att uppnå god ekonomisk hushållning är det viktigt att fastställa personalpolitiska mål då personalen är kommunens främsta resurs. Att Ödeshög är en attraktiv arbetsgivare som har lätt för att rekrytera och behålla personal är viktigt såväl för den enskilde medarbetaren som för kommunens ekonomi.

Alla medarbetare i vår kommun ska känna sig trygga i sin anställning. Nolltolerans mot trakasserier och mobbning är en självklarhet. Det ligger i alla chefers ansvar att utan dröjsmål förhindra och ingripa vid minsta tendens.

Kommunfullmäktiges mål:

- Ödeshögs kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare.
- Ödeshögs kommun ska vara en innovativ och jämställd arbetsgivare

4.4 Mål för verksamheten

Verksamhetsmålen ska ta sikte på kommunens förmåga att bedriva verksamheten på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt. Utifrån den genomförda utblicken bedömer Kommunfullmäktige att de nedan angivna områdena måste prioriteras under mandatperioden.

4.4.1 Tillväxt, jobb och egenförsörjning

För en liten kommun som Ödeshög är en ökad sysselsättning och ett ökat antal invånare en förutsättning för välfärden. Målsättningen att nå 6000 invånare år 2030 står fast.

Ett bra företagsklimat är avgörande för att kommunen ska kunna utvecklas och växa. En företagsvänlig attityd hos kommunens tjänstepersoner gentemot företagaren, korta och snabba beslutsvägar som garanterar en positiv, korrekt och förutsägbar tillämpning av lagar och bestämmelser är viktigt.

Ödeshögs strategiska läge utefter E4 ska utnyttjas och Företagspark E4 fortsätta att utvecklas. Samarbete med närliggande kommuner som Vadstena bör intensifieras inte minst om de fantastiska och kommungemensamma naturupplevelser som Omberg erbjuder.

Det råder idag brist på kvalificerad arbetskraft i vår kommun, både inom offentlig och privat sektor. Här är våra nyanlända en viktig resurs att ta tillvara. Ett jobb är oftast den snabbaste vägen att lära sig det svenska språket och bli en del av det svenska samhället. Det är viktigt att det inom pendlingsavstånd finns utbildningar med inriktning mot den arbetskraft som behövs i vår kommun i den mån lokala utbildningar inte är möjliga att anordna.

Vi bör arbeta mot att nå en arbetslöshet under rikssnittet men med ambition att hamna i nivå med de kommuner i Östergötland som har lägst arbetslöshet.

Kommunfullmäktiges mål:

- Arbetslöshetssiffror ska understiga länsnittet

4.4.2 Attraktivitet, utveckling och hållbarhet för ett växande Ödeshög

En växande befolkning bidrar till att öka underlaget för kommersiell service och är viktig för företagens kompetensförsörjning. Invånarna ska vara stolta över sin kommun och tycka att den med sin variation av boendeformer är attraktiv att bo i och besöka. Företagare ska uppleva att Ödeshögs kommun är rätt plats att verka och utvecklas i.

Landsbygdens frågor är en del av vår själ. Alla ska kunna leva och förverkliga sina drömmar oavsett var i kommunen man bor. Trygga och långsiktiga villkor för jord- och skogsbrukare är en förutsättning för en hållbar avkastning på vårt naturkapital. Det är viktigt att de spelregler som ges av myndigheter inte övertolkas.

Bredbandsutbyggnad i hela kommunen ska forceras för att ge invånare och företag möjlighet att kunna verka även utanför centralorten.

Enkelheten att bygga på åkermark får inte stå över värdet av den matproduktion som marken presenterar annat än undantagsvis.

Servicen på landsbygden ska förbättras genom att utreda möjligheterna till viss livsmedelsförsäljning och anordnandet av kontaktdagar i våra noder med deltagande av tjänstepersoner och politiker.

Kommunfullmäktiges mål:

- God mark och planberedskap för olika bostadstyper som följer efterfrågan.
- Aktiv utbyggnad av bredband.

4.4.3 Ödeshög en trygg kommun med hög kvalitet i den kommunala servicen

Arbetet med att de som bor och vistas i vår kommun skall känna sig delaktiga och trygga i vardagen måste fortsätta. En god kommunal service av hög kvalitet är viktigt för en trygg kommun med omtanke. Vi vill ge våra medborgare den bästa service vi kan för att göra Ödeshög till en ännu attraktivare kommun att bo, leva och verka i. Vi vill särskilt prioritera arbetet med att ge alla våra barn och unga en trygg och meningsfull uppväxt, utbildning och fritid.

En växande kommun ställer samtidigt krav på att kommunen möter upp de ökade behoven av kommunal service. Vi behöver fler förskoleplatser men samtidigt mindre barngrupper. Vi behöver plats för fler elever i skolor med god arbetsmiljö. Vi vill arbeta vidare med en modern och varierande omsorg om våra äldre. En viktig förutsättning är att öka kommunens förmåga till långsiktig planering av såväl verksamheten som investeringsbehov. Vi behöver också öka takten i att möta behoven med ny teknik och nya arbetsformer, att följa och ligga i framkant vad gäller digitaliseringen är viktiga framgångsfaktorer.

Att polis, ambulans och räddningstjänst finns på plats i kommunen är viktigt för allas trygghet. Kommunens fritidsgård ska också vara en trygg och naturlig samlingsplats för våra barn och unga. Att ha möjlighet till en variation av fritidsaktiviteter är viktigt. Såväl föreningslivet som kulturlivet ska stödjas. Kulturskolan är en viktig del i detta utbud men vi bör också satsa på att underlätta för framförallt äldre och personer med funktionshinder att ta del av kultur- och fritidsutbudet.

Kommunfullmäktiges mål:

- Ökad verksamhetsutveckling genom digitalisering
- Ökad digital inkludering

5 Samhällsbyggnadsnämndens grunduppdrag

5.1 Grunduppdrag

Samhällsbyggnadsnämndens grunduppdrag är att arbeta för en god miljö och samhällsbyggnad samt ett rikt kultur- och fritidsliv.

Det görs genom aktiv planering för kommunens utveckling gällande bland annat bostäder, verksamhetsområden och bredbandsutbyggnad samt lovprövning och tillsyn. Det görs också genom biblioteksverksamhet, allmänskulturell verksamhet, fritidsgård, simskola, kulturskola samt föreningsstöd.

Nämnden ansvarar även för bostadsanpassningsbidrag, kart- och mättjänster, adressättning, parkeringstillstånd samt skötsel av kommunala badplatser och Östgötaleden.

Räddningstjänstens myndighetsdel, skorstensfejarmästarens tjänster samt trafikföreskrifter och trafiksäkerhetsfrågor inom tekniska enheten är verksamheter som också ligger inom nämndens ansvarsområde.

Även nämndadministration, personal, ekonomi, arkiv och utvecklingsfrågor inom de olika verksamhetsområdena innefattas i grunduppdraget.

5.1.1 Samhällsbyggnadsförvaltningen

Kultur- och fritidsenheten

Biblioteket ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteket ska främja litteraturens ställning, intresset för bildning, och upplysning, utbildning och forskning, digital delaktighet samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla och anpassas till användarnas behov. Verksamheten styrs av Ödeshögs kommuns biblioteksplan och bibliotekslagen. Konsumentinformationen finns på kommunbiblioteket.

Barnkulturen är integrerad i både samhällsbyggnadsförvaltningen och bildningsförvaltningen. Förvaltningarna samverkar för att erbjuda ett professionellt utbud av olika kulturmöten.

Genom kommunens digitala hembygdsbok görs vårt kulturarv tillgängligt för allmänheten.

Ideell sektor stöds genom verksamhetsbidrag, anläggningsbidrag, hyresbidrag samt arrangemangsbidrag till föreningar och organisationer. Nämnden beslutar om investeringsbidrag, samt fördelar bidrag till studieförbunden.

Fritidsgården är en frivillig verksamhet för ungdomar i åk 6-9. Det är en öppen verksamhet som syftar till att under fria former underlätta och ge utrymmen åt ungdomars möten. Dagtid fungerar även fritidsgården som Lysingskolans uppehållsrum och cafeteria.

Kulturskolan är en frivillig verksamhet som erbjuder alla barn från årskurs 2 möjlighet att spela ett instrument. Dans från 5 år, bild och spela teater från åk 1. De elever som är intresserade har möjlighet att ingå i kommunens olika orkestrar.

Simskola bedrivs under tre veckor på sommaren för barn från 6 års ålder. Tillsammans med skolan följs simkunnigheten upp i klasserna. Det finns också ett ansvar för skötsel av kommunens fyra badplatser samt Östgötaleden.

Övriga uppgifter är att vara rådgivande vid utsmyckning av offentliga platser, bostads- och bebyggelseområden, att dela ut ledar- och kulturstipendium, att ansvara för kommunens nationaldagsfirande samt att förteckna kommunens konstinnehav.

Plan- och byggenheten

Enheten arbetar bland annat med att upprätta detaljplaner för att möjliggöra nybyggnationer eller ändra användning av marken inom kommunen. Detaljplanerna upprättas utefter kommunala behov eller privata initiativ. Exploateringsavtal tas fram vid behov för att fördela kostnader som en detaljplan innebär.

Bredbandsutbyggnad är en högt prioriterad fråga. Enheten har en viktig roll för dialog och samordning mellan berörda aktörer.

Trafikplanering och utredningar görs för att förbättra befintliga miljöer samt kunna genomföra kommande exploateringar. Exempelvis säkra gång- och cykelvägar, nya väganlutningar, hastighetsöversyn och utformning av gatorna i tätorterna.

Bygglovhandläggningen är en myndighetsutövning och bedrivs enligt gällande lagstiftning. Handläggning sker löpande av inkommande ärenden av bland annat ansökan om bygglov, förhandsbesked, anmälan, rivningslov och strandskyddsdispenser. Även tillsyn av bland annat olovligt byggande, ovårdade fastigheter, hissar och tillgänglighet ingår i enhetens arbete.

Kommunen ingår idag i samverkansavtal med Kinda, Boxholm, Ydre och Tranås för kommunernas MBK-verksamhet (mätning, beräkning och kartframställning) samt GIS (geografisk informationssystem).

Det handlar bl. a. om nybyggnadskartor inför bygglov, utsättning av nya hus, uppdatering av primärkartan samt tillhandahålla karta med information som underlag vid handläggning av bland annat bygglovsärenden.

Enheten ansvarar för ajourhållning av fastighets- och adressregister och lägenhetsregister, lämnar yttrandet i fastighetbildningsärenden, sätter adresser samt föreslår nya kvarters- och gatunamn.

Bostadsanpassningsbidrag ges med stöd av lagen(lagen om bostadsanpassningsbidrag) till personer som har en bestående funktionsnedsättning som medför att bostaden behöver anpassas. Bidraget är till för att underlätta det dagliga livet och få möjlighet till ett självständigt liv i eget boende.

Särskilt parkeringstillstånd kan ansökas av personer med funktionsnedsättning och rörelsehinder och hanteras av enheten.

Enheten hanterar även olika strategiska utvecklingsfrågor kopplat till bland annat översiktsplanering, bostadsförsörjning, klimatanpassning samt avtal, arrenden och markförsäljningar/inköp. Dessa frågor ligger dock under kommunstyrelsen.

5.1.2 Styrdokument

Staten

- Bibliotekslagen
- Plan- och bygglagen och dess följdlagstiftningar
- Fastighetsbildningslagen
- Anläggningslagen
- Ledningsrättslagen
- Lag om lägenhetsregister
- Lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m.
- Miljöbalken och dess följdlagstiftningar
- Trafikförordningen
- Lagen och förordningen med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning
- Lagen om skydd mot olyckor
- Lagen om skydd mot brandfarliga och explosiva varor
- Kommunallagen
- Förvaltningslagen
- Barnkonventionen

Kommun/Nämnd

- Reglemente för samhällsbyggnadsnämnden
- Översiktsplan
- Biblioteksplan
- Kulturskoleplan
- Bostadsförsörjningsprogram
- IT-infrastrukturprogram
- Gestaltningprogram
- Digitaliseringsstrategi
- Lokala föreskrifter och riktlinjer

5.2 Kritiska kvalitetsfaktorer

Målgruppens perspektiv

Kritiska kvalitetsfaktorer	Beskrivning
Gott bemötande	Alla som kommer i kontakt med verksamheten ska uppleva att de blivit bemötta på ett korrekt sätt.
Kompetenta medarbetare	Bred och rätt kompetens är nödvändig för att säkerställa en effektiv verksamhet.
Tillgänglighet	Smidiga kontaktvägar och tillräcklig bemanning för att tillgodose behovet. Det ska vara lätt att göra rätt.

Verksamhetsperspektivet

Kritiska kvalitetsfaktorer	Beskrivning
Samverkan internt och externt	Dialog och samverkan både internt mellan kommunens förvaltningar och enheter som externt med andra kommuner och organisationer i tidiga skeden är av stor betydelse för effektiv handläggning och gott resultat.
Digital utveckling	Den digitala utvecklingen är av stor betydelse för att verksamheten ska flyta och effektiviseras.
Ändamålsenliga arbetsredskap	För en effektiv verksamhet krävs tillgång till rätt arbetsredskap i form av ärendesystem, provtagningsmaterial och erforderliga transportmedel.
Tydliga processer, rutiner och mallar	För en rättssäker, effektiv och enhetlig handläggning behövs processtöd i form av rutiner och mallar.

Medarbetarperspektivet

Kritiska kvalitetsfaktorer	Beskrivning
Kompetensutveckling	Fortbildning och kompetensutveckling är en central del för att få engagerade medarbetare
Vägledande dokument i form av mallar och rutiner	Det ska vara lätt att göra rätt, uppdaterade processer skapar trygga medarbetare.
God gemenskap och samhörighet	Arbetsplatsen präglas av god stämning, trygghet och delaktighet i verksamhetens uppdrag och utveckling.
Positivt och lyhört ledarskap	En engagerad och öppen ledning som möjliggör delaktighet skapar trygga och positiva medarbetare

Ekonomiperspektivet

Kritiska kvalitetsfaktorer	Beskrivning
Prognossäkerhet vid ekonomiska uppföljningar	För att planera och prioritera hur kommunens ekonomiska resurser används är det särskilt kritiskt att de ekonomiska prognoserna som görs är tillförlitliga.
God ekonomisk hushållning	God ekonomisk hushållning är ett begrepp som ska genomsyra hela verksamheten. Att kommunens resurser används till rätt saker och på så effektivt sätt som möjligt är en särskilt kritisk faktor för att mäta levererad kvalitet.
Effektivisering	En uppdatering av ekonomikoppling i ärendehanteringssystem innebär även en säkrare och mer effektiv fakturering av avgifter.

6 Planeringsförutsättningar

Möjligheterna till utveckling i Ödeshögs kommun påverkas i hög grad av vad som händer i vår omvärld.

6.1 Omvärldsanalys

Utdrag ur Ekonomirapporten, maj 2023

De ekonomiska utmaningarna för kommuner och regioner blir nu alltmer påtagliga. Hög inflation, ökade pensionskostnader och stigande räntekostnader bidrar till ett historiskt lågt resultat. Många kommuner och nästan alla regioner förväntas redovisa underskott både i år och nästa år. Resultaten i kommuner och regioner faller i år med nära 50 miljarder till -6 miljarder kronor för att sedan falla ytterligare till -28 miljarder 2024, om inga åtgärder skulle vidtas. Åtgärder kommer dock att vidtas. Men på flera håll är underskotten så stora att de inte är möjliga att hantera på kort sikt, vilket innebär att resultatnivån trots åtgärder i de allra flesta regioner och många kommuner förväntas bli negativ både i år och nästa år. SKR räknar därför med stora underskott även 2024, trots kommunernas och regionernas arbete med effektiviseringar, besparingar och eventuella skattehöjningar. När och hur mycket inflationen dämpas är avgörande för den ekonomiska utvecklingen. SKR bedömer att resultaten återhämtas under 2025 och 2026. Samtidigt ökar de långsiktiga behoven av välfärd och bristen på arbetskraft växer när invånare över 80 år blir allt fler. Kompetensförsörjningen fortsätter att vara en stor utmaning. Den långsiktiga situationen, och därmed utmaningarna, ser olika ut beroende på kommunens eller regionens ekonomiska ställning, struktur, investeringsbehov och framtida befolkningsförändring.

6.2 Arbetsmarknad och utbildning

Reformeringen av arbetsmarknadspolitiken likaså reformeringen av Arbetsförmedlingen fortskrider. Denna nationella förändring medför förändringsprocesser på regional och kommunal nivå, som speglar sig i bl.a. nya överenskommelser, arbetssätt och rutiner. Arbetsmarknaden ser god ut generellt, och särskilt för Ödeshögs kommun. Målsättningen är att fortsätta arbeta på bredden för att tillmötesgå behoven.

Dimensionering av gymnasial och vuxenutbildningen pågår och ska färdigställas år 2024, för att träda i kraft år 2025. Lagen kommer att ställa krav på att kommuner samverkar i kluster om minst 3, och väger in arbetsmarknadens behov när utbildningar inom gymnasieskolan och komvux på gymnasial nivå planeras, dimensioneras och erbjuds. Förhoppningen är att dessa samarbeten ska leda till ett bredare utbud inom områden/branscher som efterfrågar arbetskraft samt fler individer som bidrar till kompetensförsörjningen.

6.3 Befolkningsutveckling och prognos

En fortsatt positiv befolkningsutveckling är viktig för kommunen och för det krävs att fler bostäder tillskapas. I översiktsplanen samt bostadsförsörjningsprogrammet med tillhörande arbetsdokument planeras för olika bostadstyper och insatser för att öka bostadsbyggandet i hela kommunen. För att detta ska förverkligas krävs att investeringar sker i planerad takt som möter upp efterfrågan och behov.

De senaste åren har befolkningsutvecklingen fluktuerat i mindre tal både upp och ner. Men sett över tid så har befolkningen vuxit, från 5 174 invånare år 2013 till 5 317 personer år 2022. Under år 2021 påbörjades byggnation av nya bostäder i hela kommunen och även olika typer av bostäder vilka förväntas bidra till en positiv befolkningsutveckling kommande år.

6.4 Verksamhetsanalys

Den främsta utmaningen för den lokala kultur- och fritidsverksamheten handlar om hur vi får fler människor att på olika sätt vara delaktiga i föreningslivet, speciellt i ungdomsverksamhet. Färre barn och ungdomar utövar idrottsaktiviteter på sin fritid och många slutar med sina aktiviteter lägre ner i åldrarna, det är en nationell trend och som tyvärr även gäller i Ödeshög.

I vår egen verksamhet som kulturskolan och biblioteket ser vi att man har återhämtat sig efter nedgången av Coronapandemin. Föreningslivet är tyvärr inte riktigt där än.

Ödeshögs kommun har relativt många invånare med låga socioekonomiska förutsättningar, vilket gör att det är en stor utmaning att sörja för en jämställd och likvärdig tillgång till ett rikt kultur- och fritidsliv. Ur integrations- och inkluderingsutmaningen, som gäller samhället i allmänhet, har kultur- och fritidsverksamheten stora möjligheter att göra skillnad.

Barnens, elevernas och alla invånares läsförmåga påverkar både utbildningsmöjligheter och vardagsliv. För att stärka läsförmågan och förmågan till t.ex. källkritiskt tänkande behöver samarbetet med förskolan och grundskolan utvecklas. Under 2024 finns extra projektmedel till läsfrämjande åtgärder för barn och unga, motsvarande en halvtidstjänst. För att ytterligare främja barns och elevers kunskapsutveckling behöver också samarbetet mellan förskola, grundskola och kulturskola utvecklas.

Digitaliseringen av samhället går fort framåt och förmågan att kunna hantera ny teknik samt digitala tjänster är nästintill en förutsättning för att kunna vara fullt delaktig i dagens samhälle.

Under 2023 har biblioteket haft projektmedel för ”digital inkludering”. Tyvärr finns inga medel till de under 2024, vi ser dock att behovet finns.

Ödeshögs befolkning har under de senaste åren ökat och det råder en bostadsbrist i kommunen, liksom i stora delar av landet. För 2024 så är inte bostadsbristen lika märkbar då de flesta ligger lågt med investeringar i rådande konjunktur. Men faktumet kvarstår och för att vara bättre rustade inför konjunkturen vänder så ändras inte inriktningen. För att tillgodose kommunens vision om ett ökat antal invånare samt marknadens behov av nya bostäder krävs att kommunen har en aktiv markplanering och ökar arbetet med genomförandet av planerade projekt. För att öka attraktiviteten och få en ökad byggnation i tätorterna krävs också fortsatt arbete med gestaltning och centrumutveckling.

Kommunen behöver även arbeta mer med viktiga strategiska frågor som bredbandsutbyggnad och infrastrukturplanering. Utmaningar finns i dessa frågor då investeringskostnader ofta är stora. För en effektiv byggprocess krävs även att erforderliga resurser finns för bygglov och inspektion.

Klimatförändringarna är det stora globala hotet i vår tid och kommunen måste arbeta aktivt på lokal nivå för minskad påverkan.

Sverige, liksom de flesta länder, går mot en befolkningsstruktur med allt fler äldre. Detta gäller även i Ödeshögs kommun. Fler äldre väljer också att bo kvar hemma längre. En stor del av bostadsbeståndet i kommunen är äldre och tillgängligheten är begränsad vilket kan leda till fler bostadsanpassningsärenden (BAB) och högre kostnader för kommunen framöver.

En utmaning som gäller för samtliga verksamheter är att säkra den framtida personalförsörjningen. Det är och kommer fortsatt att vara av största vikt att Ödeshögs kommun är en god och attraktiv arbetsgivare.

7 Utveckling av verksamheten

7.1 Samhällsbyggnadsnämndens kvittens av Kommunplanen

Samhällsbyggnadsförvaltningen ska gynna en aktiv fritid för såväl ungdomar som vuxna. Genom ett aktivt föreningsliv, fritidsgård och kulturskola. Simskola ingår som en viktig del i barnens utveckling samt att det ingår i skolans läroplan.

Det ska finnas mötesplatser för alla våra ungdomar och våra föreningar är viktiga forum, där såväl ungdomar som vuxna kan träffas. Flickor och pojkars fritidsbehov ska uppmärksammas i lika stor omfattning. Kommunen ska stötta våra föreningar genom olika former av bidrag såväl för driften som för de investeringar som främjar möjligheterna att träffas.

Biblioteksverksamheten i Ödeshög ska hålla en hög kvalitet och handlar både om att tillhandahålla böcker, stimulera läsintresset och vara en mötesplats. Att hjälpa äldre, med små eller ringa kunskaper om den alltmer digitaliserade tillvaron är något som har kommit att ingå i bibliotekets verksamhet.

Utbyggnaden på landsbygden ska alltid analyseras så den får leva och utvecklas på trygga och långsiktiga villkor. Att värna jordbruksmarken är en alltmer aktuell fråga som vi har som en av våra uppgifter, samtidigt som det finns andra allmänna intressen både lokala, regionala och så kallade riksintressen, som ibland gör anspråk på samma ytor, som vi behöver värna om. För att värna om landsbygden så finns det ett särskilt uppdrag om bredbandsutbyggnad. Den utbyggnaden har nu kunnat forceras utifrån den ursprungliga planen. I övrigt så planeras det flera medborgardialoger till våra noder på landsbygden för att diskutera samhällsbyggnad och -utbyggnad. Livsmedelsbutiker utan bemanning är ett diskussionsämne.

För att gynna företagsklimatet så bidrar samhällsbyggnadsförvaltningen med en fortsatt utbyggnad och utveckling av företagspark E4 och Östgötaporten. Att fortsätta verka för en god planberedskap och marknadsföra ledig mark för både bostäder och verksamheter utgör en stor del av förvaltningens arbete med gott företagsklimat och tillväxtarbete. Vilket även får anses vara en styrka i arbetet med att vara en attraktiv arbetsgivare. Likaså att verka för ett fortsatt gott samarbete med grannkommuner.

I arbetet med att verka för boende och livsmiljöer så kommer förvaltningen att utgå från översiktsplanens intentioner och verka för att intressenter får ett bra bemötande och att de ser värdena i att satsa på just Ödeshög.

7.2 Uppdrag

För planeringsperiodens första år, 2024, beslutar fullmäktige att inte lägga ut några nya uppdrag.

7.3 Kvalitetssäkring och utveckling av grunduppdraget

7.3.1 Samhällsbyggnadsförvaltningen

Samhällsbyggnadsnämnden har under de senaste två åren arbetat med att genomföra nödvändiga förändringar i verksamheter för att komma i ram med de besparingar som fanns.

Förvaltningen har under 2022 ansvarat för ett utvecklingsuppdrag från kommunfullmäktige, att ta fram ett gestaltningsprogram. Gestaltningsprogrammet kommer vara vägledande i fortsatta arbeten för att skapa attraktiva miljöer framförallt i tätorterna Ödeshög och Hästholmen.

Under 2023 har förvaltningen fokuserat på själva grunduppdraget (se kap 5.1) och kvalitetssäkring av detta samt fortsatta arbeten kopplade till den *Genomförandeplan* som är en del av kommunens översiktsplan. Förvaltningen har också fokuserat på att implementera inriktningarna från kommunplanen (se kap 7.1) i verksamheterna.

Kultur- och fritidsenheten

För att säkerställa att såväl kultur- som idrottsföreningar ska klara det ideella uppdraget i framtiden behöver kommunen följa upp hur det höjda föreningsbidraget har slaget ut. Kan det finnas ytterligare saker som kommunen kan göra för att stötta det ideella arbetet. Biblioteket och kulturskolan arbetar vidare utifrån fastställd biblioteks- och kulturskoleplan.

Plan- och byggenheten

Enheten arbetar vidare med planerings- och genomförande frågor utifrån den nya översiktsplanen. Flera utredningsarbeten bl.a. för trafikfrågor, skollokaler, vårdcentral, industrimark mm kommer behöva tas fram. Genomförande av olika bostadsprojekt är prioriterat. Även arbete med att ta fram nya detaljplaner fortsätter. En fortsatt aktiv planering och samverkan med andra aktörer för ökad utbyggnad av bredbandsnätet och fler anslutningar är viktigt. Löpande hantering av inkomna bygglovsansökningar samt god service vad gäller rådgivning och information till allmänhet och företag är högt prioriterad verksamhet. Enheten kommer också se över e-tjänster kopplade till verksamheterna som en del i ökad digitalisering och förbättrad service till medborgarna.

8 Budget 2024

8.1 Nämndens driftsbudget

tkr	Bokslut 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
SBN budget	-16 219	-18 667	-18 172	-18 172	-18 172

Nämndens driftsbudget fördelat på ansvarsområden

Ansvarsområde/Nettokostnad, tkr	Budget 2023	Budget 2024
Samhällsbyggnadsnämnd	-244	-244
Centralt	-2 118	-2 005
Bygglov	-211	-211
Bostadsanpassning	-400	-400
Planarbete	-1 896	-2 030
GIS	-500	-450
Bredband	-1 708	-1 142
Stöd till studieorganisationer	-50	-50
Allmän kulturverksamhet, övrigt	-508	-522
Bibliotek	-3 822	-3 867
Kulturskola	-2 387	-2 519
Allmän fritidsverksamhet	-2 189	-2 078
Idrotts- och fritidsanläggningar	-1 097	-1 108
Fritidsgårdar	-1 537	-1 546
Totalt	-18 667	-18 172

8.2 Nämndens investeringsbudget

Tkr	Bokslut 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Investeringsram, netto	-245	-50	-150	-300	-300

Samhällsbyggnadsnämnden har 50 tkr i egna verksamhetsanknutna reinvesteringar som avser kultur- och fritidsverksamheten (kulturskola/fritidsgård/bibliotek) årligen. Därutöver ser nämnden investeringsbehov för bryggor, omklädningsrum och toaletter på kommunens badplatser samt investering kopplad till Östgötaleden.

8.2.1 10-årig investeringsplan

	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Plan 2031	Plan 2032	Plan 2033
Kultur- och fritid	-50	-50	-50	-50	-50	-50	-50	-50	-50	-50
Badplatser	-100	-250	-200	-200						
Vandringsled			-50				-50			
Summa nettoinvestering	-150	-300	-300	-250	-50	-50	-100	-50	-50	-50

Investeringar för bland annat bredband, centrumutveckling, landsbygdsutveckling, exploatering av bostadsområden och verksamhetsområden som också ligger inom samhällsbyggnadsförvaltningens ansvarsområde presenteras i kommunstyrelsens övergripande investeringsplan.

9 Konsekvenser av planeringsdirektiv

I detta kapitel redovisas konsekvenserna av ramen. Effektiviseringar, besparingar och tillkommande behov som är inarbetade i tilldelad ram.

De effektiviseringar och besparingar som är inarbetade i samhällsbyggnadsnämndens ram redovisas i tabellen här nedan.

Nettokostnad per verksamhet, tkr	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Minskade behov/effektivisering (+)			
Ökade intäkter bredband, bland annat svartfiber	+200	+200	+200
Bidrag till föreningar	+80	+80	+80
Föreläsningar	+20	+20	+20
Minskad mertid/övertid	+11	+11	+11
Totalt	+311	+311	+311

- Ökade intäkter för bredband och svartfiber ger 200 tkr per år.
- Minskade föreningsaktiviteter gör att bidrag verksamhetsbidragen minskas med 50 tkr per år. Nämndens budgetpost ”bidrag till förfogande” minskas med 30 tkr per år. Tillsammans ger det en besparing på 80 tkr per år.
- Kulturverksamheten har de senaste åren inte haft några kostnader för föreläsningar. Därför görs en besparing för föreläsningar på 20 tkr per år.
- Minskad mertid och övertid ger en besparing på 11 tkr per år.

9.1 Sammanfattande bedömning

Kommunens översiktsplan pekar ut de övergripande strategierna och långsiktiga utvecklingsbehoven för att uppnå en hållbar och positiv samhällsutveckling som tar höjd för 6000 invånare. För att realisera kommunens målsättning om en attraktiv kommun där människor och företag både vill stanna kvar och utvecklas likväl som fler människor väljer att flytta hit och nya företag vill etablera sig här krävs utöver investeringar resurser till genomförande. Den lilla kommunen är sårbar då personalresurserna är få, därför är prioritering av projekt samt fortsatt samverkan mellan enheter och förvaltningar viktiga förutsättningar för att lyckas. Även utvecklat samarbete och erfarenhetsutbyte med andra kommuner och organisationer är av stort värde.

I och med Corona-pandemin har snabba omställningar och anpassningar av kommunens verksamheter krävts, vissa har lett till en positiv utveckling, främst inom området digitalisering.

Digitalisering handlar i stor grad om verksamhetsutveckling och kan framöver komma att kräva ökade resurser på samma sätt som den också kan leda till effektiviseringar. Den förvaltningsövergripande digitaliseringsstrategin som togs fram under år 2021 genererar fortsatta arbeten inom nämndens ansvarsområden för att omsätta strategi till verklighet.

En effekt av pandemin har varit att fler människor har hittat ut och nyttjat våra allmänna utemiljöer såsom badplatser och vandringsleder. Detta är mycket positivt men ställer ökade krav på underhåll och skötsel. Det märks också av en förväntan om utökad kvalitet, exempelvis nyttjar fler numera vandringsleder året om och inte bara under sommarhalvåret som förr liksom man önskar fler grillplatser, parkeringar och vindskydd. Ska kommunen kunna leva upp till dessa önskemål kommer utökade resurser behövas.

Samhällsbyggnadsnämnden bedömer att med tilldelad ram kan nämnden upprätthålla en acceptabel kvalitet av grunduppdraget.